

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς

Τίτλος:

«Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς»

Συγγραφή: ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΛΑΛΙΩΤΟΥ

Εφαρμογή: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΡΑΘΟΔΩΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς

Δημιουργός

Ευσταθία Λαλιώτου

Εφαρμογή σεναρίου

Βασιλική Καραθόδωρου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

26.03.2014-11.04.2014

Σχολική μονάδα

Ιδιωτικό Γυμνάσιο «Ανατόλια» Θεσσαλονίκης- 1^ο Γυμνάσιο

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ενότητα 8^η: «Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς» [Λυκούργος, «Κατὰ Λεωκράτους» 95-96]

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής .

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτείται:

I. Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:

α) Η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή.

β) Ύπαρξη εργαστηρίου πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

II. Σε επίπεδο μαθητικών δεξιοτήτων:

α) Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word) και την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Επιθυμητή είναι και η εξοικείωση με το λογισμικό παρουσιάσεων (PowerPoint) και υπολογιστικών φύλλων (Excel).

β) Οι μαθητές πρέπει να είναι μνημόνοι στην ομαδική εργασία αλλά και στη σημασία και στη δημιουργία πολυτροπικού κειμένου. Σε αντίθετη περίπτωση, ο διδάσκων φροντίζει, πριν από την εφαρμογή του σεναρίου, να εξασφαλίσει αυτές τις προϋποθέσεις και να ασκήσει στοιχειωδώς τους μαθητές του.

III. Σε επίπεδο οργάνωσης τάξης:

α) Ο εκ των προτέρων χωρισμός των μαθητών σε ομάδες. Βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων είναι σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής που να χειρίζεται επαρκώς τον Η/Υ, δηλαδή να πληκτρολογεί με σχετική ευκολία και να γνωρίζει να πλοηγείται στο διαδίκτυο.

β) Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: π.χ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

Το σενάριο στηρίζεται

Ευσταθία Λαλιώτου: «Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Γ΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές συνεργαζόμενοι σε ομάδες αντλούν υλικό από επιλεγμένες ιστοσελίδες, προκειμένου, μέσω μονοτροπικών ή πολυτροπικών κειμένων, να ανασυνθέσουν το ιστορικό και επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου, να εμβαθύνουν στο θέμα του σεβασμού προς τους γονείς στην αρχαιότητα, να εμπλακούν σε δραστηριότητες σύγκρισης διαφορετικών συμπεριφορών, να προβληματιστούν για το θέμα του σεβασμού προς τους γονείς στη σημερινή κοινωνία. Η ενασχόλησή τους με τις συγκεκριμένες δραστηριότητες θα αποτυπωθεί σε ένα τελικό προϊόν, τη μορφή του οποίου θα επιλέξουν οι ίδιοι, προκειμένου να παρουσιάσουν τις σχέσεις γονιών – παιδιών στην αρχαιότητα και στις μέρες μας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Επειδή το θέμα των σχέσεων γονιών - παιδιών απασχολεί τους μαθητές στην καθημερινότητά τους, ιδιαίτερα, μάλιστα, τους έφηβους μαθητές μας, το ενδιαφέρον τους μπορεί να αξιοποιηθεί με την εμπλοκή τους σε δραστηριότητες που θα τους επιτρέψουν να προσεγγίσουν ουσιαστικότερα το θέμα και να κάνουν σύγκριση με τα ισχύοντα στη σημερινή πραγματικότητα.

Η παιδαγωγική θεωρία στην οποία εντάσσεται η πρόταση διδασκαλίας είναι αυτή της καθοδηγούμενης ανακάλυψης του Bruner, σε συνδυασμό με τη θεωρία του Vygotsky περί μάθησης μέσω οικοδόμησης της γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές. Στο έργο τους βοηθούνται από τη διακριτική υποστήριξη του διδάσκοντος, ο ρόλος του οποίου είναι *συνεργατικός και καθοδηγητικός* (Vygotsky), αλλά και από τα Φύλλα Εργασίας, ώστε να κατανοήσουν τις εργασίες με τις οποίες θα ασχοληθούν. Εφαρμόζονται οι παιδαγωγικές αρχές της βιωματικότητας, της συνεργατικής μάθησης και της αυτενέργειας. Διαμορφώνουν την ταυτότητά τους αναπτύσσοντας την κρίση τους και την ενεργό συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία, παράγοντας λόγο προφορικό και γραπτό, προσεγγίζοντας και δημιουργώντας *πολυτροπικά κείμενα* (Cope & Kalantzis, 2000/ Kress & van Leeuwen, 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν τη θέση που είχε στην αρχαία ελληνική κοινωνία ο σεβασμός προς τους γονείς.
- Να κατανοήσουν πώς αξίες του παρελθόντος διαφοροποιούνται στη σύγχρονη πραγματικότητα και τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να προβληματιστούν σχετικά με το πώς συγκεκριμένες ιστορικές και επικοινωνιακές περιστάσεις υπαγορεύουν συγκεκριμένες επιλογές για τη δημιουργία ενός ρητορικού λόγου.
- Να κατανοήσουν πώς μια μυθική ιστορία αξιοποιείται σε έναν ρητορικό λόγο και να αξιολογήσουν τη βαρύτητά της ως επιχειρήματος.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εμπλέκονται σε διαδικασίες αναζήτησης πληροφοριών, σύγκρισης, κριτικής επεξεργασίας και επιλογής των καταλληλότερων για τη σύνθεση του δικού τους κειμένου.
- Να συνεκτιμούν το ιστορικό και επικοινωνιακό πλαίσιο, τις γλωσσικές και τις υφολογικές επιλογές του δημιουργού ενός κειμένου, προκειμένου να εκφράζουν αιτιολογημένη κρίση για την αποτελεσματικότητα του κειμένου.
- Να μελετούν ένα κείμενο αποδομώντας το, προκειμένου να προβαίνουν στις κατάλληλες επιλογές για να υπηρετήσουν τις ανάγκες των δικών τους κειμένων.
- Να κατανοήσουν τη σημασία του σχήματος της αντίθεσης σε έναν ρητορικό λόγο και να προσπαθήσουν να το αξιοποιήσουν σε δικό τους αντίστοιχο κείμενο.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργασίας, λειτουργώντας στο πλαίσιο μιας ομάδας και συνεισφέροντας σε ένα κοινό αποτέλεσμα.
- Να ασκηθούν στην παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας τους ενώπιον των συμμαθητών τους.
- Να εκτεθούν σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές Να:

- Να ασκηθούν στην κριτική προσέγγιση και αξιοποίηση ψηφιακών πηγών και περιβαλλόντων.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργασίας, εφόσον εργάζονται και δημιουργούν στο πλαίσιο ομάδων.
- Να αυτενεργήσουν μέσα στο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένες εργασίες.

- Να ασκηθούν στη διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων για την αποτελεσματικότητα ενός κειμένου, συνεκτιμώντας το ιστορικό και επικοινωνιακό του πλαίσιο, και να μπορούν να προβαίνουν στις κατάλληλες γλωσσικές και υφολογικές επιλογές, προκειμένου να υπηρετήσουν τις ανάγκες των δικών τους κειμένων.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες παρουσίασης και υποστήριξης των εργασιών τους.
- Να εκτεθούν σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης.
- Να διαμορφώνουν σταδιακά τις στάσεις και τις αξίες τους απέναντι στο θέμα του σεβασμού προς τους γονείς, προσεγγίζοντας το κριτικά τόσο μέσω των κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας όσο και διερευνώντας τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η διδακτική αυτή πρόταση αποτέλεσε αφορμή για εμβάθυνση στις ιδέες και τις αξίες που το κείμενο πραγματεύεται, καθώς και για προβληματισμό για τη θέση τους στη σημερινή πραγματικότητα. Το συγκεκριμένο σενάριο είχε ως στόχο να λειτουργήσει συμπληρωματικά στην κατανόηση του αρχαίου κειμένου και να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν ότι ο σεβασμός προς τους γονείς αποτελούσε ύψιστης σημασίας ηθική υποχρέωση στην αρχαία ελληνική κοινωνία, αλλά και να τους ωθήσει να προβληματιστούν σχετικά με το πώς προσεγγίζουμε το θέμα αυτό στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το συγκεκριμένο κείμενο εντάσσεται στη σχολική ύλη. Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας (η σημασία του σεβασμού προς τους γονείς στην αρχαία και στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία) και αφιερώνονται επιπλέον

διδασκτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το Πρόγραμμα Σπουδών ([ΔΕΠΣ - ΑΠΣ](#)).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές στο παρόν σενάριο χρησιμοποιούν ΤΠΕ για να εντοπίσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, για να συντάξουν συνεργατικά το κείμενό τους (μονοτροπικό ή πολυτροπικό), αλλά και για να το παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Αναπτύσσουν, συνεπώς, δεξιότητες χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή, αναζήτησης και αξιολόγησης πληροφοριών από διαδικτυακές πηγές.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 11^η: [Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου](#)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 8^η: [Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς](#)

Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου:

-[Οι Αττικοί ρήτορες](#)

-[Ρητορική: Μέρη της ρητορικής](#)

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου:Κεφάλαιο 4. [Κοινωνικοί Θεσμοί](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου – Ενότητα 8^η: Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς - [Παράλληλα κείμενα](#) [«Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνική Γλώσσας]:

- [Λυκούργος, «Κατὰ Λεωκράτους» 75 - 82](#) και [83 - 89](#). Στο *Minor Attic Orators II*.

Hyperides, Lycurgus. 1962. Ed. J. O. Burt. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

- Ξενοφών, [«Απομνημονεύματα» 2. 2. 10 - 2. 2. 14](#). Στο *Xenophontis opera omnia* I–V. 1900–21. Ed. E. C. Marchant. Oxford: Clarendon Press.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

[Google Images](#) [Υπηρεσία αναζήτησης εικόνων].

Κεφάλας, Ε. [«Οι Έλληνες για τους γονείς τους»](#), 17/03/2008 [πηγή: «Φιλοσοφούμεν γνησίως τε καὶ ἰκανῶς» - Ιστολόγιο του Ε. Κεφάλας]

[Κλέοβις και Βίτων, 580 π.Χ](#) [πηγή: Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού] [05/01/2013]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Έχει προηγηθεί η ανάγνωση του εισαγωγικού σημειώματος, η γλωσσική εξομάλυνση του κειμένου και η μεταφραστική του απόδοση.

Α΄ Φάση

2 ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών και 1 ώρα στη σχολική αίθουσα

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των πέντε ατόμων. Η σύνθεση των ομάδων έγινε από τους ίδιους τους μαθητές με τη διακριτική παρέμβαση της διδάσκουσας, προκειμένου να διασφαλίσει ότι σε κάθε ομάδα υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής εξοικειωμένος αρκετά με τους υπολογιστές. Κάθε ομάδα είχε στη διάθεσή της έναν υπολογιστή και σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή (σε συγκεκριμένο φάκελο) τα [Φύλλα Εργασίας](#). Επειδή οι ομάδες ήταν περισσότερες από τέσσερις, κάποιες ασχολήθηκαν με το ίδιο Φύλλο Εργασίας, γεγονός που επέτρεψε τη συγκριτική αποτίμηση της δουλειάς τους, κατά τη διάρκεια της παρουσιάσής τους στην ολομέλεια της τάξης.

Ομάδα 1^η:

Τα μέλη της ομάδας κλήθηκαν να πλοηγηθούν σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες, προκειμένου να αντλήσουν πληροφορίες για το ιστορικό και επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου. Μπορούσαν να αξιοποιήσουν και άλλες πηγές, με ελεύθερη αναζήτηση, για συγκέντρωση και άλλων στοιχείων (π.χ. σχολικό βιβλίο Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού). Επίσης, μέσω της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα διάβασαν στο πρωτότυπο και σε δύο μεταφραστικές εκδοχές αποσπάσματα του λόγου, που προηγούνται αυτού που είχαν μελετήσει στο σχολικό τους εγχειρίδιο.

Από τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν, επέλεξαν εκείνες που τους επέτρεψαν να συνθέσουν ένα πολυτροπικό κείμενο, για να παρουσιάσουν το ιστορικό και επικοινωνιακό πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου, να αναφερθούν στον σκοπό του ρήτορα, στα συναισθήματα που προσπάθησε να προκαλέσει στους ακροατές του, και να αποτιμήσουν την επιλογή των επιχειρημάτων του σε σχέση με το σκοπό και τους αποδέκτες του λόγου του.

Ομάδα 2^η:

Τα μέλη της ομάδας κλήθηκαν να πλοηγηθούν σε επιλεγμένες ιστοσελίδες, προκειμένου να αντλήσουν υλικό για το θέμα του σεβασμού προς τους γονείς στην αρχαία ελληνική κοινωνία.

Αξιοποιώντας τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν, κλήθηκαν να γράψουν ένα απόσπασμα του λόγου, όπως θα το έγραφε ο Λυκούργος, εάν ήθελε να αξιοποιήσει και τα στοιχεία που συγκέντρωσαν οι μαθητές.

Ομάδα 3^η:

Τα μέλη της ομάδας κλήθηκαν να πλοηγηθούν σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες, προκειμένου να μελετήσουν την ιστορία του Αινεία. Στη συνέχεια, μελέτησαν στο πρωτότυπο και σε δύο μεταφραστικές εκδοχές πώς ο ρήτορας αξιοποιεί, σε άλλο σημείο του λόγου του, τη συμπεριφορά του Κόδρου.

Στη συνέχεια, κλήθηκαν να γράψουν ένα απόσπασμα του λόγου, όπως θα το έγραφε ο Λυκούργος, αξιοποιώντας τη συμπεριφορά του Αινεία και συγκρίνοντάς την με αυτή του Λεωκράτη.

Ομάδα 4^η:

Τα μέλη της ομάδας κλήθηκαν να διερευνήσουν το θέμα «Γονείς και παιδιά σήμερα». Τους προτάθηκαν ενδεικτικά προς διερεύνηση θέματα, η αξιοποίηση σχετικών λογοτεχνικών έργων και δικών τους εμπειριών.

Κλήθηκαν να συντάξουν ένα σχετικό ερωτηματολόγιο, να το συμπληρώσουν οι ίδιοι, οι συμμαθητές και οι γονείς τους και να επεξεργαστούν τα δεδομένα τους στο Excel. Τα πορίσματα της έρευνάς τους να τα αξιοποιήσουν στο πολυτροπικό κείμενο ή στο αρχείο παρουσιάσεων που θα δημιουργήσουν για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η φάση αυτή ολοκληρώθηκε με την αποθήκευση των αρχείων τους στον φάκελό τους, αλλά και την εκτύπωση των εργασιών τους (οι εκτυπωμένες εργασίες θα αξιοποιηθούν στη Β' Φάση).

Ακολουθεί η παρουσίαση στην ολομέλεια, στη σχολική αίθουσα.

Η παρουσίαση ξεκίνησε με την κάθε ομάδα να ενημερώνει τις υπόλοιπες σχετικά με τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του Φύλλου Εργασίας της, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο δούλεψε, τις δυσκολίες που συνάντησε, τις επιλογές στις οποίες προέβη. Η κάθε ομάδα προέβη σε προφορική αυτοαξιολόγηση της εργασίας της, αλλά και σε αξιολόγηση της εργασίας των υπόλοιπων ομάδων. Στο τέλος, έγινε συζήτηση σχετικά με το ποια δραστηριότητα ήταν η πιο απαιτητική και γιατί. Σκοπός ήταν να εμπλακούν όλες τις ομάδες σε ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμό. Η διδάσκουσα αξιολόγησε τις παρουσιάσεις ως προς την επάρκεια των πληροφοριών αναφορικά με τα ζητούμενα των Φύλλων Εργασίας.

Β' Φάση

2-3 διδακτικές ώρες τουλάχιστον στο σχολικό εργαστήριο και 2 στη σχολική αίθουσα

Σε αυτή τη φάση, οι μαθητές χωρίστηκαν σε τέσσερις νέες ομάδες, οι οποίες αποτελούνταν από ένα μέλος των προηγούμενων ομάδων. Στόχος ήταν τα μέλη της κάθε ομάδας να είχαν ασχοληθεί με όλα τα Φύλλα Εργασίας, για να φέρουν στη νέα ομάδα την εργασία και την εμπειρία τους από την προηγούμενη ομάδα, ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες όλων των ομάδων.

Οι μαθητές εργάστηκαν με [κοινό Φύλλο Εργασίας](#) και στόχος ήταν η κάθε ομάδα να ετοιμάσει ένα πολυτροπικό κείμενο με το οποίο θα λάμβανε μέρος στη σχολική εκδήλωση με θέμα «Γονείς και παιδιά: από το παρελθόν στο παρόν».

Αφού το κάθε μέλος κατέθεσε το υλικό που είχε φέρει μαζί του από την προηγούμενη του ομαδική εργασία, όλα τα μέλη συνεργάστηκαν, προκειμένου να συναποφασίσουν το «τι» και το «πώς» θα αξιοποιήσουν για τη σύνθεση της παρουσίασής τους.

Αποθήκευσαν την εργασία τους και ετοιμάστηκαν για την παρουσίασή της στη σχολική αίθουσα.

Οι μαθητές αξιοποίησαν την εμπειρία που αποκόμισαν από την παρουσίαση και την αξιολόγηση των εργασιών τους κατά την προηγούμενη φάση, ώστε η συζήτηση που ακολούθησε σε αυτήν τη φάση ήταν ουσιαστική, όλες οι ομάδες είχαν να ασχοληθούν με μια κοινή δραστηριότητα. Οι ίδιοι οι μαθητές επέλεξαν την καλύτερη εργασία, αλλά και αυτή που παρουσίασε τις περισσότερες αδυναμίες, τεκμηριώνοντας και στις δύο περιπτώσεις την άποψή τους. Γρήγορα τέθηκαν θέματα συνεργασίας των μελών των ομάδων, δυσλειτουργίες, αξιοποίηση του υλικού που είχαν στη διάθεσή τους, διαχείριση του χρόνου, τρόπος παρουσίασης της εργασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

- Γράφετε ένα κείμενο όπου ανασυνθέτετε το ιστορικό και επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου. Ειδικότερα, αναφέρεστε στο πώς ο Λυκούργος οδηγήθηκε στο να κατηγορήσει τον Λεωκράτη, σε ποιες διαστάσεις της πράξης του αποφάσισε να δώσει βαρύτητα για να υποστηρίξει την κατηγορία του σε συνάρτηση με τα συναισθήματα που προσδοκούσε να προκαλέσει στους ακροατές του.
- Στη συνέχεια, αφού αναφέρετε τα μέρη ενός ρητορικού λόγου, εστιάζετε στο μέρος του λόγου το σχετικό με τον σεβασμό προς τους γονείς και εκφράζετε την προσωπική σας γνώμη για τη βαρύτητα του αποσπάσματος του σχολικού εγχειριδίου ως επιχειρήματος για την επίτευξη του στόχου του ρήτορα. Στο κείμενό σας μπορείτε να εισάγετε υπερδεσμούς ή να αξιοποιήσετε την *Εισαγωγή σχολίου* για παροχή επιπλέον πληροφοριών.

Το υλικό που μπορείτε να αξιοποιήσετε:

- [Λυκούργος \(ρήτορας\)](#) («Κατά Λεωκράτους», Μάχη της Χαιρώνειας).
- [Οι Αττικοί ρήτορες](#) από την Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α', Β', Γ' Γυμνασίου (στοιχεία για τον Λυκούργο).
- [Ρητορική: Μέρη της ρητορικής](#) από την Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α', Β', Γ' Γυμνασίου.
- Λυκούργος, «Κατά Λεωκράτους» [72 - 82](#) και [83 - 89](#). Θα βρείτε ένα εισαγωγικό σημείωμα και αποσπάσματα του λόγου τα οποία προηγούνται του αποσπάσματος από το σχολικό σας εγχειρίδιο και δύο μεταφραστικές εκδοχές για το καθένα.
- Να αποθηκεύσετε την εργασία σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια αιτιολογώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού

διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνετε τις επιλογές σας).

- Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

Φύλλο Εργασίας 2:

- Υποθέτουμε ότι ο Λυκούργος αξιοποιεί και άλλο υλικό, για να στηρίξει το επιχείρημά του ότι ο Λεωκράτης δεν έπραξε το χρέος του απέναντι στους γονείς. Αναλαμβάνετε να γράψετε το σχετικό απόσπασμα, όπως θα το έγραφε ο ρήτορας.
- Σε αυτή τη δραστηριότητα θα σας βοηθήσει, εκτός από το απόσπασμα του σχολικού βιβλίου, και δύο ακόμη αποσπάσματα του λόγου, στο πρωτότυπο και σε δύο μεταφραστικές εκδοχές το καθένα, προκειμένου να μελετήσετε τις γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του Λυκούργου, για να τις αξιοποιήσετε στο δικό σας κείμενο.

Υλικό για τον σεβασμό προς τους γονείς και τους ηλικιωμένους στην αρχαιότητα μπορείτε να αντλήσετε από τις παρακάτω πηγές:

- [Κλέοβις και Βίτων, 580 π.Χ](#)
- Ξενοφών, [«Απομνημονεύματα» 2. 2. 10 - 2. 2. 14](#): η οφειλόμενη αγάπη προς τους γονείς.
- [Πλάτων, «Νόμοι» 881b-e](#): Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου
- [Οι Έλληνες για τους γονείς τους](#)
- [Λυκούργος, «Κατά Λεωκράτους» 95 - 96](#): Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς (για αξιοποίηση της πράξης των Ακάμαντα και Δημοφώντα)
- [Λυκούργος, «Κατά Λεωκράτους» 75 - 82](#): Ο όρκος των Αθηναίων εφήβων και οι πράξεις του Λεωκράτη – Το παράδειγμα του όρκου πριν από τη μάχη των Πλαταιών
- [Λυκούργος, «Κατά Λεωκράτους» 83 - 89](#): Η αυτοθυσία του Κόδρου και η συμπεριφορά του Λεωκράτη.

- Να αποθηκεύσετε την εργασία σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια αιτιολογώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνετε τις επιλογές σας).
- Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

Φύλλο Εργασίας 3: Λεωκράτης και Αινείας

- Εκτός από το σχετικό απόσπασμα του σχολικού βιβλίου, υποθέτουμε ότι ο ρήτορας θέλει να αναφερθεί και στον Αινεία.
- **Λεωκράτης και Αινείας:** Δύο άνδρες, δύο διαφορετικές εποχές, δύο διαφορετικές συμπεριφορές. Και οι δύο, όμως, επέλεξαν μια συμπεριφορά αντίθετη από αυτήν των πολλών. Εάν ο Λυκούργος μπορούσε να έχει στη διάθεσή του ΤΠΕ, πώς θα ετοιμάζε μια παρουσίαση για να την προβάλει στο δικαστήριο, στο σημείο εκείνο του λόγου του όπου θα αναφερόταν στον Αινεία και θα τον συνέκρινε με τον Λεωκράτη;

Σε αυτή τη δραστηριότητα θα σας βοηθήσει να μελετήσετε πώς αξιοποιεί ο Λυκούργος στον λόγο του τη συμπεριφορά του βασιλιά Κόδρου και τη συγκρίνει με αυτήν του Λεωκράτη.

Υλικό για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορείτε να αντλήσετε από τις παρακάτω πηγές:

- [Αινείας](#)
- 8^η Ενότητα - Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς: [Παράλληλα κείμενα](#)
- [Λυκούργος, «Κατὰ Λεωκράτους» 83 - 89](#): Η αυτοθυσία του Κόδρου και η συμπεριφορά του Λεωκράτη (για να δείτε πώς ο ρήτορας αξιοποιεί στον λόγο του τη συμπεριφορά του Κόδρου και τη συγκρίνει με αυτή του Λεωκράτη).
- Εικονιστικό υλικό στο [Google Images](#) με φράση αναζήτησης “Flight of Aeneas from Troy”.
- Να αποθηκεύσετε την εργασία σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια αιτιολογώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσετε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας).

- Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

Φύλλο Εργασίας 4: Γονείς και παιδιά σήμερα

- Δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο σχετικά με τη θέση των γονέων και των ηλικιωμένων στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, με την αντιμετώπισή τους από τα παιδιά τους και τους νεότερους, τους λόγους που υπαγορεύουν τη συγκεκριμένη αντιμετώπιση ή, εναλλακτικά, μπορείτε να αξιοποιήσετε το λογισμικό παρουσίασης.

Ενδεικτικά θέματα προς διερεύνηση: χάσμα γενεών, φυγή από την οικογενειακή εστία, ενδοοικογενειακή βία. Μια πτυχή του κειμένου σας θα μπορούσε να σχετίζεται με τις σχέσεις των εφήβων και των γονιών τους.

Σχετικό υλικό μπορείτε να αντλήσετε από:

- [Το κεφάλαιο 4](#) για τους κοινωνικούς θεσμούς και τον θεσμό της οικογένειας από το σχολικό βιβλίο «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή» Γ΄ Γυμνασίου.
- Συντάξτε ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με το θέμα και απαντήστε το εσείς, οι συμμαθητές σας αλλά και οι γονείς σας. Επεξεργαστείτε στο Excel τα δεδομένα που θα συγκεντρώσετε και ενσωματώστε τα πορίσματα της έρευνάς σας στο πολυτροπικό κείμενο που θα δημιουργήσετε ή στο λογισμικό παρουσίασης.
- Εάν θέλετε, μπορείτε να προβείτε και σε δική σας αναζήτηση ή/και να αξιοποιήσετε λογοτεχνικά έργα που πραγματεύονται το συγκεκριμένο θέμα, να καταθέσετε τις δικές σας εμπειρίες.
- Να αποθηκεύσετε την εργασία σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια αιτιολογώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας).
- Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

Φύλλο Εργασίας 5: Γονείς και παιδιά – Από το παρελθόν στο παρόν

Κοινό για όλες τις ομάδες

- Ετοιμάζετε μια παρουσίαση προκειμένου να λάβετε μέρος στη σχολική εκδήλωση με θέμα «Γονείς και παιδιά: από το παρελθόν στο παρόν».
- Το κάθε μέλος της ομάδας σας φέρνει μαζί του εκτυπωμένη την εργασία από την προηγούμενη ομαδική του δουλειά. Μελετήστε όλες τις εργασίες, το υλικό τους, τον τρόπο παρουσίασής του. Συναποφασίστε ποιο από το συγκεκριμένο υλικό θα αξιοποιήσετε και πώς θα οργανώσετε την παρουσίασή σας. Θα αξιοποιήσετε σχήματα λόγου, εικόνες, αντιθέσεις; Μπορείτε να αξιοποιήσετε αρχεία ήχου, βίντεο· να βρείτε ή να σχεδιάσετε σκίτσα· να φέρετε εικόνες, αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων, άρθρα...
- Να αποθηκεύσετε την εργασία σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια αιτιολογώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας).

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

- Θα μπορούσε να αποτελέσει άξονα διερεύνησης του συγκεκριμένου σεναρίου η αντίληψη για τη σχέση θεών και ανθρώπων μόνο στην αρχαιότητα (π.χ. Όμηρος, Ηρόδοτος, τραγικοί) ή με αξιοποίηση του μαθήματος των Θρησκευτικών να διερευνηθεί, στο πλαίσιο της χριστιανικής θρησκείας, η σχέση ανθρώπου και Θεού.
- Με τη ματιά του Λεωκράτη: Ανακαλύπτετε το ημερολόγιο του Λεωκράτη, που αναφέρεται στους λόγους που τον ώθησαν στη φυγή, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, τα διλήμματα που ίσως αντιμετώπισε. Μορφοποιήστε το κείμενό σας, ώστε να αποτυπώνει όλο το παραπάνω κλίμα ή, εναλλακτικά, γράφετε τον λόγο με τον οποίο ο Λεωκράτης υπερασπίστηκε τον εαυτό του στο δικαστήριο και ειδικότερα το σημείο εκείνο όπου προσπαθεί να αντικρούσει το επιχείρημα του Λυκούργου ότι παραβίασε τη σημαντικότερη ηθική υποχρέωση όλων των πολιτών, τον σεβασμό προς τους γονείς.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Για την κατανόηση του περιεχομένου και την ομαλή εφαρμογή του σεναρίου κρίθηκε απαραίτητη η γλωσσική εξομάλυνση του κειμένου από τη διδάσκουσα και η μεταφραστική απόπειρα με τη συνεργασία των μαθητών.

Η σύνθεση των ομάδων, οι οποίες είχαν μεικτές ικανότητες, έγιναν χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα από τους μαθητές. Η πλειονότητα των μαθητών συνεργάστηκε σε ικανοποιητικό βαθμό. Σημειώθηκαν, βέβαια, μεμονωμένες περιπτώσεις μαθητών οι οποίοι δυσανασχέτησαν για τον μεγάλο αριθμό αποσπασμάτων που έπρεπε να προσπελάσουν.

Δεν κατέστη δυνατή η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, παρά το μεγάλο ενδιαφέρον που έδειξαν οι μαθητές. Η επεξεργασία των δεδομένων απαιτούσε αφενός χρόνο, αφ'ετέρου γνώσεις που δε διέθεταν, προκειμένου να εξαγάγουν ασφαλή

συμπεράσματα. Οι ερωτήσεις, όμως, που περιέλαβαν σε αυτό ήταν ιδιαίτερα εύστοχες και αντικατόπτριζαν το πόσο τους απασχολεί η σχέση τους με τους γονείς τους. Άκρως γόνιμες φάνηκαν οι συζητήσεις γύρω από αυτά θέματα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην περίπτωση του Αινεία, του κεντρικού ήρωα του έπους της Αινειάδας, ενός έργου εξίσου καταλυτικού με τα ομηρικά έπη για την παγκόσμια λογοτεχνία. Οι περισσότεροι μαθητές αγνοούν τη μορφή του όπως και τον παραδειγματικό σεβασμό του, στην ανάδειξη του οποίου συνέβαλε καταλυτικά το συγκεκριμένο σενάριο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Features*. London: Routledge.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge MA: Harvard University Press. [05/01/2013]